Råd och anvisningar

till

Ett Lyckligt Äktenskap

Före och efter dess ingående.

Föredrag af

C. O. P. Lindström,
Pastor.

(Tryckt på åhörares begäran.)

Andra omarbetade och tillökade upplagan.

Pris: 40 öre.

Lidköping.
Författarens förlag.

Se omslagets 4:de sida!

Kungl. biblioteket
0 0000 000013743

Råd och anvisningar

till

Ett Lyckligt Äktenskap

Före och efter dess ingående.

Föredrag af

C. O. P. Lindström,
Pastor.

(Tryckt på åhörares begäran.)

Andra omarbetade och tillökade upplagan.

Lidköping.
Författarens förlag.

JÖNKÖPING 1895.
AUG. RICHARDS BOKTRYCKERI.

Inledning.

Äktenskapet är en *helig* institution. Det är en Guds stiftelse, som räknar sin tillkomst från paradisets lyckliga tid, innan synden ännu vunnit insteg i verlden och bredt sitt nattsvarta dok öfver den sköna skapelsen. Enligt bibelns utsago betecknar äktenskapet den hemlighetsfulla förening, som förefinnes mellan Kristus och hans kyrka samt mellan honom och hvarje troende själ. Af den evangeliska berättelsen lära vi ock, att Kristus hedrade och välsignade detta heliga stånd med sin närvaro vid bröllopet i Kana, der han jemväl förrättade sitt första underverk. Enligt den apostoliska förmaningen skall detta stånd hållas i ära af alla. Och derför bör ingen tanklöst och lättfärdigt inträda deri, utan med vördnad, efter mogen öfverläggning och allvarlig bön, taga detta vigtiga steg.

Då Gud hade skapat vår stamfader, sade han: »*Det är icke godt, att mannen är allena. Jag vill göra honom en hjelp, som är honom lik*». Och medan Adam sof, tog Gud ett af hans sidoref och byggde deraf en kvinna och förde henne fram inför honom och vigde dem med de orden: »*Varen fruktsamme och föröken eder och uppfyllen jorden och läggen henne under eder*».

Då Herren uttalade dessa ord, angaf han dermed äktenskapets höga uppgift och innebörd. Ordet hjelp betyder här detsamma som *motsvarighet, motstycke* eller *fyllnad,* hvarmed antydes att en viss *brist* eller *halfhet* före-

finnes i mannens och kvinnans väsen, tills de, förenade, komma att fullständiga hvarandra. Äktenskapet är alltså ett medel till ömsesidigt fullkomnande. Derför heter det också i skriften, att »de tu skola vara ett», och vidare: »Hvad Gud har sammanfogat, skall menniskan icke åtskilja». Denna stiftelse har ett tvåfaldigt ändamål: först, att vidmagthålla, föröka och uppfostra vårt slägte, och för det andra, att bereda makarne inbördes bistånd och hjelp i både timligt och andligt afseende. Och just derför har den allvise Skaparen nedlagt denna önskan till förening mellan de båda könen. Han har hos hvarje ung man och kvinna skapat ett *behof* af att bilda ett eget hem. Denna sträfvan hos de unga är alltså fullt berättigad, hvadan det ej ligger något orätt deri, att både de sjelfva och deras anhöriga söka att förverkliga den. »Det är också ett godt tecken, då unga menniskor röja en dylik åstundan; ty hos den ungdom, som är moraliskt sjuk, yppar sig liten eller ingen lust att ingå i äktenskapet.» »Det är en kristlig och from sak,» säger Luther, »att du har en jungfru kär, som du med ära kan taga till hustru; ty sådant är en naturlig böjelse, hvilken män och kvinnor hafva ömsesidig. Ty Gud vill icke, att man skall förakta denna böjelse, liksom hon i sig sjelf vore orätt. Hon är ett Guds verk, som han skapat i menniskans natur, hvilket man icke blott ej skall förakta och smäda, utan ock hålla i sin ära. Ty Gud vill vara ärad i alla verk, både små och stora».

Tanklös och lättfärdig är alltså den, som gör denna heliga stiftelse till föremål för skämt och åtlöje.

Om äktenskapets väsende uttalar *H. Martensen* i sin ethik följande beaktansvärda ord: »I det äktenskapliga samlifvet skola man och hustru uppfylla den gudomliga ordning, under hvilken de båda måste böja sig.

De skola icke blott betrakta äktenskapet under lyckans, lycksalighetens och njutningens synpunkt; de skola jemväl taga det som en kallelse, hvars heliga pligter skola uppfyllas. Mannen skall efter Guds ordning vara kvinnans, familjens hufvud, dess försörjare, i det han tillika skall intaga en plats i staten och det borgerliga samhället, der han har sin verkningskrets. Kvinnan skall vara den ordnande medelpunkten i huset, och ehuru hon genom sitt äktenskap icke skall lösrycka sig från alla andra samhällsförbindelser, icke skall uteslutas från andra intressen, så är likväl hennes egentliga, af naturen bestämda verkningskrets i huset. Det är hon, som för man och barn skall bereda det angenäma *hemmet*».

Om ett äktenskap är i fullaste mening lyckligt, innehåller och erbjuder det så mycket skönt, fridfullt och godt att det ej kan beskrifvas. Tänkom oss ett äktenskap, der makarne äro förenade med sympatiens heliga band; ett hem, på hvars härd brinner den heliga kärlekens gudalåga; der makarne älska hvarandra »storligen inbördes af rena hjertan»; »der de förekomma hvarandra med inbördes heder»; der de söka vinna och behålla hvarandras aktning och förtroende; der de af allt hjerta öfverse med och förlåta hvarandra; der de i lifvets alla skiften stå hjelpande, stödjande och tröstande vid hvarandras sida. Ett sådant äktenskap är förvisso en förgård till himmelen, ja, en himmel på jorden.

Men liksom vi ej kunna fullt beskrifva ett lyckligt äktenskap, så kunna vi ej heller omtala all den nöd och allt det elände, som råder inom ett olyckligt sådant. Tänken eder ett hem, der atmosferen är liksom mättad af helvetet; der eder och förbannelser höras dagen lång; der hatets och bitterhetens afgrundslåga brinner med full fart, förtärande all sällhet och glädje; der det ständigt

råder split och missförstånd; der onda ord och tillmälen likt giftiga pilar doppade i bitterhetens gift, tillagadt af djefvulen, af den ena maken kastas mot den andra; der makarne gång på gång smäda hvarandra; der de dag efter dag trampa på hvarandras heligaste känslor. Ett sådant äktenskap är förvisso en förgård till helvetet, ja, ett helvete på jorden.

I.

Råd och anvisningar till ett lyckligt äktenskap före dess ingående.

Många af de misstag, som begås i lifvet, kunna med Guds hjelp bli botade; men misstag i valet af make eller maka är oåterkalleligt. Någon har sagt, att en man är icke helt och hållet ruinerad förr än han gift sig med en oduglig kvinna, och att en kvinna har en framtid för sig ända till den stund, då vigselringen binder henne vid en förderfvad och ovärdig man. Det steg han eller hon tagit, kan ej återtagas. Lifvets vin är utspildt och bägaren sönderslagen, och inga tårar, inga ansträngningar kunna återköpa den dyrbara drycken. Huru vigtigt derför för hvarje ung man och kvinna att vandra visligt genom denna farfulla verld och försigtigt se sig före, att det steg, de ämna att taga, ej må föra dem i timlig och evig olycka.

Talmage säger: »Den svåraste ställning i lifvet är ett olyckligt äktenskap. I sen, att det är omöjligt att bryta oket. Presten må än en gång i eder närvaro läsa vigselakten och läsa den baklänges; han må ställa eder på motsatta sidan af altaret, taga ringen af fingret, sönderrifva brudslöjan och utskrapa edra namn såsom gifta ur familjebibeln, men det flydda kan ej återtagas. Bättre

är att aldrig begå detta misstag, än att sedan söka förbättra det».

Då så förhåller sig, vilja vi i första hand gifva några råd åt de unga, hvilka nu eller framdeles ämna ingå i detta vigtiga förbund, hvilket skall bli bestämmande för deras lycka i tid och evighet. Kunde våra ord komma som en räddande ängel och blifva en vägvisare till äktenskaplig sällhet om icke för mer än *ett enda par*, så vore vår möda mer än rikligt belönad.

De råd och anvisningar vi i första rummet vilja gifva våra unga vänner, äro följande:

1. Sen till att I egen en ren och uppriktig kärlek. — Det är både synd och skam att gifta sig utan kärlek, och likväl är det många, som göra det. Liknen ej dem, som af äktenskapet göra en vanlig affär! »Hvar har du varit i dag?» frågade en herre en annan, då de en dag möttes på gatan. »Jo, jag har varit och förlofvat mig med tio tusen kronor». Detta svar är ett sant uttryck för tusendes tankar om äktenskapet. För ett stort antal både föräldrar och barn är denna vigtiga förening ingenting annat än ett utbyte af land, hus och vagnar, en sammanslagning af tvenne egendomar eller penningsummor. Man inbillar sig att lifvets sanna lycka består i ett lysande yttre, såsom dyrbara möbler, kostbara kläder, ståtliga hus, stora rikedomar, förnämt umgänge, glänsande namn och titlar, högt stånd m. m., och derför *»gifter man sig till»* allt detta eller en del deraf, utan att fråga efter, om man eger en gnista sann och verklig kärlek till den, med hvilken man förenar sitt lifs öden. Men det är ju klart, att ett äktenskap ej kan bli lyckligt, när dess heliga idé på sådant sätt missbrukas. Der man tar mera hänsyn till de materiella fördelarne

af denna förening än till hjertats sympati, der kan man ej vänta annat än olycka och sorg; det blir då endast »ett lysande elände». Ett ordspråk säger: »Är guldet din brud, bli trasor din slutliga skrud».

Ett äktenskap utan kärlek är en verld utan sol: kallt och glädjefattigt. Hufvudpunkten är hjertanas öfverensstämmelse, att personerna passa för hvarandra, att de äro egnade att vara tillsammans, att lefva med och för hvarandra ej blott under större förändringar och skickelser, utan ock i lifvets alla, dagligen återkommande småsaker.

Måtte derför hvarje ung man och kvinna vid val af sällskap genom lifvet, se till, att de ega en ren hjertesympati, en sansad och uppriktig kärlek! Förenas ej själarne med kärlekens band, kunna de tu ej vara ett, huru mycket de i öfrigt må ega gemensamt. Egen I ej kärlek, skall eder förening endast bli en ytlig och konstlad, hvilken aldrig skall erbjuda någon verklig lycka och glädje under vandringen genom denna pröfvosamma verld. »Är hjertat ej med, så är saken blott något yttre och icke ens halffärdig, ty hjertat är hela menniskan; det är hennes innersta lif».

2. Väljen eder maka eller make med förstånd och efter moget öfvervägande. — Af Gud begåfvade med förstånd, bören I ej förbigå denne värdefulle rådgifvare i en så vigtig angelägenhet. Det säges att kärleken är blind, d. v. s. att han sluter sina ögon för bristerna hos den, han älskar och endast ser förtjenster och fullkomligheter i allt. Och detta är ju väl i viss mening. Men om de älskande låta kärleken tala högre än förnuftet, så går det säkerligen på tok. Ty »om en blind leder en blind, så falla de båda i gropen». Man får ej lyssna blott till hjertats röst, ty detta kan af många

orsaker vilseledas och derför tala falskt. Dock händer det ej sällan, att den unge mannen eller kvinnan låter sig bedåras af det första intrycket, af en känsla, som man tror vara kärlek, och utan att lyssna till det sunda förnuftets röst, skyndar man besinningslöst åstad och knyter ett band för hela lifvet. Drifne af de sinnliga begärens häftiga storm, undersöker man föga eller intet, om den tilltänkte makan eller maken eger de nödvändiga egenskaperna för ett lyckligt familjelif eller om de timliga vilkoren äro för handen, så att mannen kan fullgöra sin pligt som husfader eller kvinnan sin som husmoder.

Det är ett sorgligt förhållande, att så många af de unge männen vid valet af maka mera fästa sig vid de yttre bländverken hos kvinnan, hellre än att söka sådana egenskaper, som behöfvas för hemmet och det praktiska lifvet. »Att gifta sig för skönhets skull är detsamma som att köpa ett gods för rosornas skull. Ja, det sista är dock mycket förnuftigare, ty rosornas blomstringstid kommer årligen tillbaka», säger Kotzebue. Huru dåraktigt är det väl ej att ta hänsyn till sådana ting som sättet att vara och kläda sig samt om det finnes någon färdighet i sång, musik, språk och dans m. m. »Hvad du, man, behöfver till hustru, är icke en sommarfjäril, ett fnissande oting, en målad docka eller endast en, som förstår sig på att lägga upp håret och ordna vecken på sina kläder, ej en sladderkäring, en blandning af konstgjorda tillsatser, som lemnar dig i ovisshet om hvar bedrägeriet slutar och kvinnan börjar». Detta slags kvinnor kunna väl passa att sätta i glasskåp, men till hustrur och mödrar duga de ej. Hvad du behöfver är en trogen, uppriktig själ, som icke endast skrattar, då du skrattar, utan ock kan gråta, då du gråter, och som vid din sida kan upp-

taga tillvarons hårda kamp. Kom ihåg ordspråket: »Hustru bör väljas med öronen, icke med ögonen».

Akten eder jemväl för sådana damer, hvilka med stolthet berätta, huru oerfarna de äro i hushållsbestyr — presis som om ingenting kunde så nedsätta dem i deras vänners ögon som skicklighet i att koka, baka och göra något nyttigt. Hvita händer och små fingrar kunna nog vara mycket vackra att se på; men vi ha lefvat länge nog för att få veta, att lifvet är fullt af nödvändighetens kraf, och att de mest poetiska, romantiska och fina menniskor måste lefva af mat, som någon måste kunna koka, och bo i hus, som någons händer måste hålla rena och snygga. »Kvinnan antingen bygger upp ditt hus eller rifver ner det», har en gammal vis sagt. Och derför är vårt råd till hvarje ung man: Skaffa dig en hustru, som eger praktisk kunskap och erfarenhet för det husliga lifvet. Sök att få dig en kvinna, som kan lyckliggöra sin man och sina barn och bli en prydnad för det hem, i hvilket du tänker införa henne. Kom ihåg ordspråket: »Äkta stånd är olycksstånd, om du friar med oförstånd».

Ännu försigtigare om möjligt än mannen bör kvinnan vara vid valet af make. »Det är lättare för en man», säger *Talmage,* »att finna en passande kvinna, än det är för en kvinna att finna en passande man. Och derför bör en kvinna vara särdeles noggrann vid valet af sällskap genom lifvet. Om en man misstager sig i sitt val, kan han tillbringa aftonen i spelhusen och söfva sina sinnen med tobaksrök, men kvinnan har intet spelrum till fristad, och hon finner det temligen svårt att sätta all sin tröst i cigarren». Bed Gud bevara dig från att begå ett misstag, som aldrig kan återkallas.

Akta dig för att ingå äktenskap med en odåga till man. Tag varning af de många af ditt kön, hvilka gift

sig med bedragare och oduglige stackare. Bättre då att du förblir ogift hela ditt lif, än att förena dig med en af dessa stackare, hvaraf verlden i dag kan framvisa så många exempel. En stor skara män äro värda ingenting, och om du låter sammankedja dig vid någon af dessa, så är du storligen att beklaga. Hvad du, unga kvinna, bör välja till make, är icke en af desse fjärilsartade unge män, som fara öfverallt, icke en af desse högmodige sprättar, som ej ha någon håg och vilja att arbeta och på hederligt sätt förtjena sitt uppehälle, utan hvars nöje är att drifva omkring sysslolösa, röka cigarr och tillbringa sin tid vid spelbordet eller på klubben. Se till att du ej för lifstiden förenar dig med en sådan rucklare till man.

Om du gifter dig med en man med dåliga vanor, en drinkare, spelare, sjelfvisk eller religionsfientlig i den tanken att du skall kunna reformera honom, kan det komma att gå dig alldeles som i berättelsen om dufvan och gamen. Då dufvan såg gamen, sade hon: »Jag har ett mildt sinnelag och älskar frid samt har blifvit uppfödd i ett dufslag, och jag vill bibringa gamen samma sinnelag genom att gifta mig med honom.» Då gamen en dag lofvat, att han skulle öfvergifva sina rofgiriga vanor, blefvo de båda vigda af en gammal skallig örn. Men en dag, då dufvan till sin fasa ånyo såg gamen sysselsatt med att förtära ett dödt djur och ropade: »Låt bli! Lofvade du mig ej, att du skulle upphöra med dina rofgiriga och orena vanor, om jag gifte mig med dig?» svarade han: »Jaha, det gjorde jag, men om du inte tycker om mina seder, så kan du gå din väg.» Och med ett vildt hugg af näbben och en häftig klösning af klon lemnade gamen dufvan blind, vingbruten och liflös. En flock rödhakar, som flögo förbi, ropade då till hvarandra:

»Se der! Så går det när en dufva gifter sig med en gam för att upprätta honom!»

Låt dig ej heller bedåras af yttre glans, huru lockande det än må vara. Vackert utseende, ståtlig hållning, salongsmanér, artigheter och mera sådant kan nog vara bra på sin plats; men då det gäller att försörja maka och barn samt lyckliggöra ett hem, då fordras någonting mer. Fäst dig ej heller för mycket vid rikedom, ty så god denna än är, kan den ej skydda ett hem för olycka och sorg.

Vårt råd till dig, unga kvinna, är: Gift dig med en man med karakter — med en man, hvars rikedom är honom sjelf. Hus, land, stora förmögenheter och en framskjuten plats i samhället äro nog goda saker i och för sig, dock äro de ovaraktiga och kunna när som helst lemna sin egare. Deremot finnes det andra ting, som i och för sig utgöra en beständig förmögenhet — ett godt sätt och lynne, en ädel själ, mildhet, intelligens, sympati, mod, uthållighet, arbetsförmåga och ett godt hjerta. Gift dig med en man som eger allt detta och du erhåller en hel förmögenhet, antingen din man eger mycket penningar eller inga alls. Endast genom en sådan »hemgift» skall du grundlägga din äktenskapliga lycka.

3. **Söken gudomlig ledning.** — Om du eger förståndiga föräldrar eller andra äldre anförvandter i lifvet, så är det din pligt att såsom en lydig son eller dotter gifva dem ditt förtroende i de ting, som röra ditt hjerta och hvilka afse att för hela lifvet afgöra ditt väl eller ve. Varande äldre än du, och egande en rikare lifserfarenhet, kunna de bättre än andra råda och förmana dig i denna vigtiga sak. Dertill hafva de i så många år arbetat för dig, de hafva bedit för dig så mången bön och äro mest

af alla angelägna om ditt väl. Derför bör du såsom barn värdera deras visdom och kärlek samt vara angelägen om att erhålla deras råd, bifall och välsignelse till ditt äktenskap. Kom ihåg ordspråket som säger, att »föräldrarnes välsignelse bygger barnens bo».

Framför allt bören I dock söka Guds bistånd och råd. Att gudomlig ledning är af nöden, det visar oss historien om alla dem, som lidit skeppsbrott i förevarande sak, hvars äktenskap varit en lifslång förbannelse. Detta gudomliga bistånd är så mycket mer af nöden, som samhället är fullt af list och menniskor för hvarje dag bedraga och bedragas med hänsyn till de personer, med hvilka de tänka ingå äktenskap. Ingen utom Gud känner menniskorna fullkomligt, och han allena är den, som kan leda dig rätt och visa dig, hvilken du bör välja till din ledsagare eller ledsagerska genom lifvet. Om du derför i tillitsfull bön anförtror denna din angelägenhet åt honom, behöfver du ej frukta att begå misstag. Bed till honom allvarligt och var viss, att han i rätt stund och på rätt ställe skall sända dig en passande, god, älskvärd och sympatisk man eller kvinna, vid hvars sida du skall bli fullkomligt lycklig. Tag Jesus till din rådgifvare angående din framtid! — Visst är, att Herren gifvit en hvar frihet att sjelf bestämma sig, men visst är ock, att om du går honom förbi och väljer dig en make eller maka utan att fråga honom till råds, så skall det gå olyckligt för dig; du kan då för hela lifvet måhända få lida straff för denna din förgätenhet medels ett olyckligt äktenskap. Huru skönt deremot om du inför Gud, dig sjelf och andra kan säga: »Min make eller min maka är mig gifven af Gud; jag har erhållit den som ett svar på allvarlig bön.»

Akten eder jemväl för att låta denna vigtiga fråga afgöras af s. k. äktenskapsmäklare samt genom tidnings-

annonser. Låten I dessa hjelpmedel, hvilka båda äro ytterst dåliga, tjena eder till äktenskaps ingående, så är det mycket sannolikt att du, man, skall få en »*argbigga*» till hustru, och du, kvinna, en »*bitvarg*» till man.

4. Sen till att I lären grundligt känna de personer, med hvilka I ärnen ingå äktenskap. — Det är i hög grad äfventyrligt att gifta sig med en sådan, som man icke känner. Ingen köpman i verlden vill utlemna varor till något högre belopp åt en person, som han ej känner till. Ej heller köper någon en vara, utan att först ha besett henne samt öfvertygat sig om hennes värde och användbarhet.

Ehuru ingenting är vigtigare än tvänne hjertans förening, är det likväl intet fall, hvari menniskor visa mera lättsinne. Huru ofta händer ej det, att en ung man, då han fattar böjelse för en kvinna, med detsamma erbjuder henne sin hand. Hon å sin sida gifver sitt samtycke, och strax derefter äro de unga trolofvade, innan de i ringaste grad öfvervägt innebörden af sina ömsesidiga löften och förpligtelser, och innan de blifvit förvissade, att de af Gud äro för hvarandra bestämda. Men då de närmare lärt känna hvarandra, gör endera af dem den upptäckten, att de icke passa för hvarandra; dernäst brytes förlofningen, som då åtföljes af sorg och hjertekval eller, om man ej bryter förlofningen, så blir följden ett olyckligt äktenskap, hvilket är ännu värre. På så sätt skapa tusenden sig ett *helvete* på jorden. Eller är det ej dåraktigt att låta ett infall, en blick, ett leende eller några ögonblicks samtal i balsalongen eller vid bjudningen bli bestämmande vid valet af maka eller make?

Unga kvinna! Betänk dig väl, innan du ger någon man ditt hjerta och din hand! Anförtro ej din lycka åt

en man, som du ej känner till! Tag först reda på, innan du gifver honom ditt trohetslöfte, om han eger förmåga och utsigt att försörja sin familj samt om hans moraliska karakter är sådan, att han är en redbar kvinna värdig. Må ock du, unge man, vara lika försigtig! Fäst dig aldrig vid en kvinna, om hvilken du ej vet, att hon kan förestå ett hem samt eger förutsättningar att kunna lyckliggöra sin man och sina barn. Den dyrbaraste egendom en man kan få här i verlden, är en kvinnas hjerta när detta är fyldt med godhet och trohet. Men det finnes icke en lefvande man, villig att bära en kvinna på armarne hela lifvet igenom, när hon ej gör något försök att stå vid hans sida som en hjelp. Varen derför aktsamme, och leken ej »blindbock» i denna lifvets vigtigaste angelägenhet! Läggen på hjertat dessa visdomsord: »Giftermål i hast bli länge till last», och vidare: »Väl betänkt har mången dåre dränkt».

5. Befliten eder om kyskhet och renlefnad i både inre och yttre hänseende. — Detta är ett oeftergifligt vilkor för ett framtida lyckligt äktenskap.

Det är med verklig sorg och under djupt beklagande vi säga, att ett stort antal af vår tids ungdom befinner sig på en mycket låg sedlig ståndpunkt. Orsaken till den moraliska sjukdom, som allt mer griper omkring sig, ha vi att söka i den *osunda literatur,* hvaraf bokmarknaden i vår tid öfverflödar, synnerligast i den s. k. godtköpsliteraturen, hvars innehåll är af sådan art, att ens sedliga lif och tänkesätt derigenom ruineras. Det finnes många unga män och kvinnor, hvilka genom läsningen af dessa moraliskt förgiftade bokalster förlorat både lust och förmåga till arbete, på samma gång deras omdömesförmåga och känsla för det sedligt goda och ädla i hög

grad försvagats. De, som sysselsätta sig med romanläsning, bli slutligen så intresserade för sina romanhjeltar, att de kunna försaka både föda och sömn. De bli så upptagna af inbillade menniskors sorger och fröjder, att de helt och hållet förlora intresset för lifvet och menniskorna omkring sig. »Hvilket haf af upprörda känslor, lidelseretande fantasibilder och förvända begrepp om lifvet, menniskan och äktenskapet isynnerhet öppnas ej för den romanläsande ungdomen!» Att läsningen af osedlig literatur är orsaken till ofantligt många menniskors fall i de afskyvärdaste laster och till en stor del af de fasansfulla brott, som i dessa tider så ofta föröfvas, är en oemotsäglig och sorglig sanning. Dessutom har läkarevetenskapen vid många tillfällen konstaterat, att första orsaken till vansinne ofta är att söka i läsningen af sedeslös och nervskakande literatur. Fly derför detta onda, såsom man flyr den giftiga huggormen!

Akten eder också för *dåligt sällskap!* Sorgligt att säga, finnes det allestädes godt om sedeslösa och moraliskt förderfvade menniskor. Och det är ej blott bland den lägre, obildade klassen, som man i tal och åtbörder får höra och se en massa dåliga kvickheter och skämt, utan ock bland de s. k. bättre, som göra anspråk på bildning och förfining. I stället för att anse äktenskapet som en Guds stiftelse till slägtets lycka och välsignelse, betrakta de det endast som en anordning, hvarigenom de kunna bli i tillfälle att fritt få tillfredsställa sina otyglade begärelser, och tala derför om det i de lättsinnigaste ordalag. Och genom att umgås med dessa osedliga personer, varden I sjelfva osedliga. Fisken får samma färg som bottnen, i hvars närhet han vistas, och fjäriln liknar den blomma, kring hvilken han fladdrar. På samma sätt bli vi lika dem, vi utvälja till vårt sällskap. Vi minnas alla

ordspråket: »Säg mig, med hvem du umgås, och jag skall säga dig, hurudan du är». Detta är sant; ty genom umgänget med osedliga menniskor, skola i edra själar födas en mängd oheliga, syndfulla begär och djuriska lidelser, hvilka, om de gifvas fritt lopp, leda till de vådligaste följder och omöjliggöra ett lyckligt äktenskap. Viljen I derför bevara edra själar kyska och oförderfvade, måsten I efterkomma uppmaningen att fly allt, som ondt är och ondt synes. Låten framför allt sann, lefvande gudsfruktan intaga edra hjertan! Endast genom Guds kraft kunnen I bli bevarade för det onda. Minnens också ordspråket: »Tukt och ära är den bästa hemgift».

6. Ingån ej äktenskap med andra än dem, hvilka med eder öfverensstämma i sedliga tänkesätt. — Ingen fara för äktenskapet och den enskildes religiösa lif är så stor, som då män och kvinnor af skilda trosbekännelser ingå äktenskap med hvarandra. Och ännu större varder faran, då troende och icke troende ingå förening. I sistnämda fall är det dessutom synd och stridande mot Guds vilja. För äktenskap mellan Guds barn och dem, som icke äro det, varnar bibeln allvarligt, sägande: »Bären icke främmande ok tillsammans med otrogna, ty hvad gemenskap har rättfärdigheten med orättfärdigheten eller hvad gemenskap har ljuset med mörkret? Huru förlikar sig Kristus med Belial eller hvad del har en troende med en otrogen?» Äktenskapets vigtigaste förutsättning är alltså den religiösa gemenskapen. Och då äktenskapet är gemensamt i alla lifsförhållanden, bör det ock vara gemensamt i det högsta lifsförhållandet, nemligen lifvet i Gud.

Jemte denna allvarliga förmaning visar bibeln likaledes med exempel huru farligt det är, då personer af

olika uppfattning af lifvets högsta frågor ingå äktenskaplig förening. Så se vi, huru den starke och hjeltemodige Simson blef både svag och feg, äfvensom att Herren öfvergaf honom, lemnande honom i mörker och nöd, derför att han gick öfver till filisteerna efter hustru, hellre än att välja en bland sitt lands döttrar. Och om den vise Salomo läsa vi, huru han genom sina hedniska hustrur förleddes till afguderi, afföll från Israels Gud och gjorde det ondt var.

Talande till kvinnan i detta ämne, säger *Talmage:* »Undvik trolofning med en person, som föraktar den kristna religionen, han må annars ega eller icke ega hvad som helst. Ty giftermål med en person, som hatar kristendomen, skall tillförsäkra dig ett olyckligt lif. Han skall förlöjliga dig, då du böjer dina knän i bön. Han skall tala föraktligt om Kristus. Han skall såra alla din själs heligaste känslor. Han skall neddraga Guds, den Allsmäktiges förbannelse öfver ditt hem. Förutom all den sorg, hvarmed han kommer att förbittra ditt lif, skall han måhända förstöra ditt hopp om himlen och förvandla ditt äktenskap till ett oändligt och evigt helvete. Om du har ingått en dylik trolofning, är det din första pligt att bryta den».

Till mannen säger han: »Om du eger en bedjande ande, skall du säkerligen helt och hållet vända dig ifrån sådana kvinnor, som håna och bespotta den kristna religionen. Det måste medgifvas, att det enda medel, som befriat kvinnan från slafveriet, är kristendomen, emedan hon på de platser, der kristendomen är okänd, ännu behandlas som slaf. Likväl finnes det kvinnor, som ha så förglömt sig sjelfva och sin Gud, att de besöka sådana sammankomster, der kristendomen hånas och själens heligaste ting trampas i smutsen. Men om efter allt, hvad

kristendomen har gjort för kvinnan, hon likväl gång på gång kan lyssna till dess smädare, är hon i sjelfva verket så besmittad af syndens spetälska, att du ej bör söka hennes sällskap. Om din blifvande hustru ej är en kristen före äktenskapets ingående, så bör hon åtminstone ha aktning för den kristna religionen, i annat fall är hon en dålig kvinna och ovärdig att bli din följeslagerska genom lifvet».

II.

Råd och anvisningar till ett lyckligt äktenskap under dess fortsättning.

Kasta vi en blick på förhållandena inom den äktenskapliga verlden, så skola vi finna, att de olyckliga äktenskapen, sorgligt nog, utgöra regel och de lyckliga deremot undantag. Ehuru många äkta makar, såsom någon säger, söka att inför verlden bevara ett sken af lycka och sällhet, kan man dock säga, att de inom sitt hem lefva i ständigt *krigstillstånd* — de lefva »*som hund och katt*».

Den djupast liggande orsaken till detta missförhållande är naturligtvis *synden*. Dock få vi ej skjuta all skuld direkt på synden eller dess upphofsman. Ty visst är, att olyckliga makar i de flesta fall ha *sig sjelfva* att skylla för den brist på lycka, som gör sig gällande i deras samlif. Ingår man sitt äktenskap utan sann kärlek

och gudsfruktan och dertill försummar att underhålla och vårda kärlekens heliga eld, så kan man ej gerna vänta annat, än att Guds misshag och förbannelse skall hvila deröfver.

Vi skola i det följande gifva äfven dem några råd, hvilka redan ha ingått denna vigtiga förening. Ty äfven om deras äktenskap är lyckligt, kunna dessa råd dock bli en hjelp till bevarande af den lycka de ega; äro de deremot i saknad af den äktenskapliga sällheten, hoppas vi och bedja, det de för dem skola bli ett medel att återvinna, hvad de förlorat.

1. Såsom den första anvisningen till ett lyckligt äktenskap under dess fortsättning nämna vi **en sann och lefvande gudsfruktan.**

I sitt första bref till Tim. säger aposteln, att »gudaktighet är nyttig till allting och hafver löfte med sig om detta lifvet och det tillkommande». I Vishetens bok heter det: »Gudaktighet är mägtigare än allting». Och den vise Salomo säger: »I Herrens fruktan är ett mägtigt stöd och för sina barn är han en tillflykt».

Frukten derför Gud af allt hjerta! Gudsfruktan är modern till alla dygder; genom den erhålla vi kraft till seger öfver oss sjelfva, verlden och djefvulen; gudsfruktan helgar vår glädje, förmildrar våra sorger och fostrar vår själ till likhet med Kristus; den kastar ljus öfver lifvet, skingrar dödsdalens skuggor, förlänar oss hopp om ett saligt lif bortom grafven samt tillförsäkrar oss del och lott bland de saliga i Guds himmelska rike.

Älsken Jesus! Om de unga makarna medtaga Jesus i sitt hem, skall han låta sin gudomliga välsignelse komma deras äktenskap till del. Låten derför edert hem stå öppet för denne välsignade gäst och lyckan skall

aldrig tryta eder. Om I låten Jesus vinna tillträde till eder boning, skall han med sin närvaro helga alla edra förhållanden och göromål. Med sin nåd skall han fördrifva sorgen och skänka eder en ren och oblandad glädje. Der han, som är Rättfärdighetens sol får lysa in med sina klara strålar af nåd och frid, der försvinner mörkret och midnatten förvandlas till ljus dag. Älsken Jesus, och I skolen ha en vän, som aldrig sviker eder, en trofast rådgifvare, som aldrig lemnar eder i förlägenhet, en Gud, till hvilken I med förtroende kunnen vända eder, och som i lifvets alla skiften skall skänka eder sitt mägtiga bistånd, ja, som skall bära eder intill ålderns sena höst och efter slutad pilgrimsfärd föra eder in i det eviga fadershemmet i sin himmel.

Försummen ej bönen! Gud har i sin kärlek gifvit oss en nådastol, och denne är hans son, Jesus. Huru dyrbart att under lifvets skiftande omständigheter få skynda till denna plats och inför Gud framlägga våra behof! Gån alltid till denna plats, och I skolen der finna råd i förlägenheten, tröst i sorgen, glädje i bedröfvelsen, styrka i motgången och kraft att kämpa lifvets allvarliga strid. I det hem, der bönens altare är rest, kan ej gerna råda annat än lycka; och der makarne veta vägen till nådens tron, der stärkes det äktenskapliga bandet allt mer och mer.

2. Såsom det andra rådet för äktenskaplig lycka angifva vi **kärlek. Makarne måste odeladt älska hvarandra samt på allt sätt bemöda sig om att underhålla och vårda kärlekens heliga eld.**

Om intet hafva skalderna sjungit så härligt som om kärleken, de beprisa den i alla sina sånger, och så gör äfven den heliga skrift. I Höga Visan besjunges den

med följande högstämda ord: »Kärlek är stark som döden, dess nitälskan är hård som dödsriket, dess glöd är en elds glöd, en Herrens låga. Starka vatten kunna ej släcka kärlek, och strömmar ej förkväfva den. Om någon, för att vinna kärlek, än gåfve ut allt gods han eger i sitt hus, man skulle blott förakta honom». Då Paulus beskrifver kärleken, säger han: »Kärleken är tålig och mild, kärleken afundas icke, kärleken förhäfver sig icke, han uppblåses icke, han skickar sig icke ohöfviskt, han söker icke sitt, han förtörnas icke, han tänker intet ondt. Han gläder sig icke öfver orättfärdigheten, men han gläder sig med sanningen. Han öfverskyler allting, han tror allting, han hoppas allting, han fördrager allting. Kärleken vänder aldrig åter».

»Uti intet lifsförhållande är kärleken mer af nöden, än i äktenskapet, ty ingenstädes komma menniskorna närmare hvarandra, än i familjen», säger en framstående förf. i detta ämne. Och detta är sant. Hvad solen är för verlden, det är kärleken för äktenskapet. Han är centralsolen inom äktenskapets verld och den axel, kring hvilken familjelifvet skall röra sig. Liksom kärleken utgör hufvudbeståndsdelen i den kristna religionen, så är den ock det högsta och förnämsta i äktenskapet. Hufvudsumman af alla våra pligter mot hvarandra, innefattas i detta Frälsarens bud: »*Du skall älska din nästa som dig sjelf*». Kärleken utgör grundvalen för all samhällsordning både i smått och stort; den behöfves öfverallt i den jordiska sammanlefnaden. Men uti ingen ställning i lifvet är den mera behöflig än i äktenskapet, emedan det är ingenstädes, som menniskan så mycket, får lära sig att *lida, försaka* och *umbära,* och det är *kärleken allena,* som dertill sätter oss i stånd. Om derför denna förutsättning saknas, kan man ej vänta att äktenskapet skall bli lyck-

ligt; i stället för att det skulle vara en källa till glädje och lycka, blir det en sådan till olycka, smärtor, lidanden och kval af alla slag; det kan då t. o. m. bli en orsak till makarnes eviga ofärd. — Ju mera kärlek och endrägt deremot får förena makarne under färden genom lifvet, desto större frid och lycka skola de njuta; denna himmelens ängel skall då beströ deras väg med glädjens och lycksalighetens sköna blommor, som förljufva deras vandring och gör det lätt för dem att bära lifvets bördor. »Den sanna kärleken har evighetsnatur uti sig», och skall derför bestå, när allt annat flyr bort. Många ting, som under trolofningens och äktenskapets första tid tjuste sinnet, försvinner så småningom eller kan åtminstone göra det. Den yttre fägringen svinner bort, helsan kan brytas, rikedomen kan lemna en och sorg och nöd träda i stället. Men bibehålles den sanna kärleken, så kvarhålles också med densamma den sanna lyckan. Derför böra äkta makar gent emot hvarandra följa samma sköna regel för kärlek och tillgifvenhet som den trogna Rut uttalade, då hennes svärmoder, Naomi, tillrådde henne att återvända till sitt fädernesland: »Fordra icke af mig, att jag skall öfvergifva dig och vända tillbaka ifrån dig! Ty dit du går, dit vill jag ock gå, och der du stannar, der vill ock jag stanna. Ditt folk är mitt folk, och din Gud är min Gud. Der du dör, der vill ock jag dö, och der vill ock jag varda begrafven. Straffe mig Herren, om annat än döden skall skilja oss åt!»

3. Vår tredje anvisning för bibehållande af sällhet och frid i äktenskapet, lyder så: **Varen hvarandra undergifne!**

Det är alldeles tydligt, att det inom ett ordnadt hem måste finnas en styrande vilja — en vilja, som är

hemmets lag. Det oaktadt vilja vi påminna om det välkända ordspråket, att »tvänne hårda stenar mala aldrig väl». För att nu förekomma det onda, hvilket blefve en naturlig följd, derest förhållandena i familjen skulle afgöras af tvänne stridiga viljor, måste makarne efterkomma den apostoliska förmaning som lyder så: »I hustrur, varen edra män underdånige, såsom tillbörligt är i Herren. I män, älsken edra hustrur och varen icke bittre emot dem». — Såsom Kristus är sin kyrkas hufvud och styresman, så är ock mannen af Gud bestämd att vara kvinnans hufvud och herre. Hustrun bör derför alltid anse sin man såsom sitt öfverhufvud, hvars vilja hon måste efterkomma.

»*Undergifvenhet* är alltså ett ord, som man ej efter eget godtycke får stryka ut ur språket», säger en utländsk författare. Då aposteln nedskref det, var det hans mening, att det skulle gälla för alla tider. Likväl förefaller det, som om många kvinnor i vår tid ansåge denna föreskrift som föråldrad och omodern. Och likväl ligger det i kvinnans natur att vara den underordnade. Detta är också Guds tydliga befallning, och vi få ej tro, att han har befallt något omöjligt, något som är svårt att efterkomma. Visst är också, att om hustrun ej har förlorat den sanna kvinligheten, så skänker hon villigt sin man den undergifvenhet, han enligt Guds och naturens lag har rätt att fordra, förutsatt likväl, att hon från sin mans sida röner en rätt behandling.

Då vi säga, att mannen är kvinnans hufvud, innebär detta likväl i intet afseende att han får vara en tyrann eller behandla henne som en slaf. Hustrun är mannens jemlike, af Gud tillerkänd samma förmåner som denne. Om han derför behandlar henne på ett ovärdigt sätt, bör han ej förundra sig, om hennes sjelfständighetskänsla reser sig till motvärn. Men för att förhindra ett

sådant ondt, gifver aposteln äfven männen en föreskrift, så lydande: »I män, älsken edra hustrur och varen icke bittre emot dem». Sorgligt nog, har dock flere än en äkta man glömt bort dem. Men antag, att hustrun hade beherskat situationen, då skulle man nog fått höra annat ljud i skällan från sådana mäns sida, hvilka nu skryta och skräfla öfver sin öfverhöghet och rättighet att herska. Men dessa båda ord skola ljuda lika fulltonigt; det får ej råda någon åtskilnad dem emellan. Om mannen medels högljudd röst, armens styrka och ett uppbrusande lynne visar, att han är »herre i huset», då har hemmets välsignelse förbytts till en despotism, som hvarken Gud eller menniskor kunna tåla.

Den behandling hustrun har rätt att fordra af sin man, skall vara en *hängifven, uppoffrande kärlek.* Han skall ej blott gifva henne sitt uppehälle och beskydd; han skall älska henne derhän, att han, om så skulle fordras, för henne offrar sitt lif samt med alla till buds stående medel söka befrämja hennes salighet och uppbyggelse i rättfärdighet. Om mannen efter detta ideal vill pröfva sitt äktenskapliga lif, skall han aldrig kunna *tvinga* sin hustru till underdånighet. Men under sådana förhållanden skall det ej heller falla sig svårt för hustrun, att underordna sig denna i skriften framstälda fordran. Och i denna undergifvenhet ligger till väsentlig del grunden till en sann äktenskaplig lycka.

4. Skall äktenskapet bli lyckligt och motsvara sin bestämmelse såsom ett medel till ömsesidig hjelp, måste makarne **skänka hvarandra sin sympati och erkännsamhet i deras åligganden och göromål.**

Enligt bibel och erfarenhet är kvinnan det svagare kärlet, och derför är det mannens pligt att hjelpa sin

hustru bära lifvets bördor. Detta är också kärleksbudets tydliga befallning, som säger: »Bären hvarandras bördor och fullborden så Kristi lag». — Liksom hustrun är pligtig att gifva mannen sitt erhännande och söka uppmuntra honom i hans mången gång mödosamma uppgift att underhålla hem och familj, så är ock mannen skyldig att vara hänsynsfull och erkänsam mot sin hustru i hennes icke mindre mödosamma och tröttande kallelse såsom maka och husmoder. »Men här, liksom ofta annars», säger någon, »möter oss den mindre vackra företeelsen, att männen vilja vara *herrar,* medan hustrurna deremot få bli något af *tjenarinnor*».

Mannen har i många fall endast ett fåtal saker att hålla reda på, då hustruns tid deremot är delad i tusentals göromål. »Man kan knappast tänka sig något värre än det, att en hustru har så mycket att göra». En man kan bli trött, dock blir han oftast icke tröttare än hustrun. *Talmage* säger: »Om mannen, som har bekymmer i handelsboden, på kontoret eller banken, kommer hem och säger: 'Du skulle vara i affären en stund, du skulle ha uppsigt öfver tio eller tjugo underordnade, och då skulle du förstå, hvad bekymmer vill säga', så gör han henne högst orätt. Han borde nemligen besinna, att makan och modern samtidigt måste ha tillsyn öfver hemmets verld, dra försorg om barnens klädsel, sköta matlagning och tvätt, ta vård om de sinas helsa, göra tusende saker och göra dem väl, så att allt går sin jemna gång. Och detta är i sanning tillräckligt att ta hela hennes hjerna och alla hennes nerver i anspråk. Det finnes flere, som dukat under i hushållet och blifvit slagna i köket än på stridsfältet».

Hustrun behöfver derför mycken hänsynsfullhet och sympati. Det skulle i sanning bli trefligt, om vi, män, skulle bli husmödrar. Om hushållsbekymren för en vecka

lades på våra skuldror, ginge det säkerligen på tok. Må vi draga oss till minnes den man, som var missnöjd med förhållandena och ville byta plats med sin hustru. Han fick icke mindre än fem sysslor att sköta: han skulle kärna smör, se om grisen, sköta kon, hemta vatten och koka gröt. Men huru gick det? Jo, det visade sig att han fått fyra sysslor för mycket; han var ej i stånd att sköta mer än en.

Men liksom mannen ej bör beklaga sig öfver sina mångfaldiga göromål, så bör icke heller hustrun trötta sin man med att uppräkna sina hushållsbekymmer, när han om aftonen kommer hem. Han behöfver då hvila och lugn efter dagens arbete och bekymmer, hvilka säkerligen ej varit mindre än hennes. Hon bör aldrig tycka att hennes bekymmer och omsorger äro allt, mannens intet. Det är svårt att se ett med torkkläder fullsatt streck ramla ner, men det är troligen svårare att skola betala ut tio kronor, när det kanske icke finnes mer än två i kassan.

Makarne skola derför arbeta tillsammans, och kärleken vill ju ingenting hellre, än att allt skall vara gemensamt. Då den ene af makarne utfört någon sak, som är till nytta för familjen, bör den andre strax vara färdig att gifva henne eller honom sitt erkännande derför, och sålunda låta förstå, att man sätter värde på det, som blifvit gjort. Detta är i hög grad egnadt att stärka den ömsesidiga tillgifvenheten och lifva modet till fortsatta bemödanden för de sinas bekvämlighet och väl.

5. Vidare vilja vi såsom ett femte råd för vinnande af ett lyckligt äktenskap anbefalla **meddelelse** eller **öfverenskommelse makarne emellan.**

Äkta makar böra i intet fall dölja något för hvarandra; de måste i allt ega kännedom om hvarandras göranden och låtanden. Ingenting är mera egnadt att störa den äktenskapliga friden, än då makarne handla utan hvarandras vetskap och samtycke. Inom affärsverlden synnerligen råder ofta den falska föreställningen, att man för hustrun bör dölja så mycket som möjligt. »Man vill ej tala om för henne att den vexeln förfaller då och då, att det har händt så eller så, att man har gjort den eller den vinsten eller förlusten. Och härför anger man som skäl att man vill spara sin hustru för sorgen, att man vill skona henne. Och detta låter ju vackert. Men då krisen kommer och man är ruinerad, då måste mannen med eller mot sin vilja delgifva hustrun verkliga förhållandet, hvilket då blir för henne ett så hårdt slag, att det krossar hennes hjerta och beröfvar henne lusten att lefva. Men detta är en obarmhertig barmhertighet, en skoningslös skonsamhet.

Vi ha någonstädes läst om tvenne män, som vid ett tillfälle rådgjorde angående en affär, i hvilken de båda skulle deltaga. Slutligen sade den ene, det han måste rådgöra med sin hustru, innan han kunde bestämma sig. »Hvad behöfs det», svarade den andre, »hon har väl ej med saken att göra, och icke förstår hon sig på affärer». Härtill svarade den förste, att hans hustru förstod sig lika bra på affärer som han. »Vi äro *ett par* och gå aldrig i enbet. Min hustru är lika mycket intresserad i vår familjs angelägenheter som jag, och då det gäller våra gemensamma egodelar, har hon rätt att ha sin röst med i saken.»

Denne man handlade rätt. Hustrun, som får arbeta och träla i hemmet från morgon till kväll, dels med hushållet, dels med barnens uppfostran, och kanske för att

förtjena och spara en slant, bör med all rätt få deltaga i rådplägning och beslut angående familjens angelägenheter. Ty detta skall förvisso höja husmoderns ställning och i många fall göra henne till en bättre och klokare sådan, äfvensom mannen till en bättre och förståndigare husfader.

»Välsignelsen af en sådan gemensamhet i allt», säger *Rohde,* »är obeskriflig. Det är bättre att tappa bort allt timligt gods, än att göra sig förlustig den underbara kraft, som frambringar denna välsignelse. Ega ej makarne, hvad ingen på jorden *kan* ega: en *fullkomlig sällhet,* så ega de ju hvarandra och dela ljuft och ledt. 'Delad smärta är half smärta, delad glädje är dubbel glädje'. Är det icke så, att, om den ene maken njuter någon fröjd i den andres frånvaro, kan han ej afhålla sig från att säga eller tänka: 'Ack, om min man eller hustru vore här och finge dela min glädje?' Och om sorgerna lägga sin börda på den ene, huru gerna vill ej den andre i kärleken bära samma börda.» Det är »bättre att vara två än en», när stormarne och svårigheterna infinna sig. Ty detta blir då en lättnad, som försötmar den bittra kalken och bekräftar sanningen af den utsagon: »Hafva makar enigt hjerta, bäras lätt all sorg och smärta».

En äkta man eller hustru har ingen rättighet att dölja ens sina hemligaste intryck och tankar för den andre. Mannens hela tankeverld måste vara öppen för hustrun och hustruns för mannen. Om mannen utan sin hustrus vetskap och medgifvande kastar sig in i sådana affärer, som förr eller senare ovilkorligen ruinera hemmet, så kunna vi ej med rimlighet begära, att hon skall kunna älska honom. Enahanda är förhållandet, om mannen, i stället för att använda sin inkomst till familjens underhåll, kastar bort den på nöjen och utsväfningar. Ej heller

kan man vänta, att mannen skall kunna älska sin hustru, om hon genom slöseri eller lättja fortare gör öfver med penningar, än han genom mödosamt arbete hinner förtjena. Har man slagit in på en sådan väg, då har kärleken i sanning lidit en oerhörd skada, hvilken ej kan botas på annat sätt, än att makarne vända om blad, tillförsäkra sig hvarandras förlåtelse och börja ett nytt lif.

6. Den sjette anvisningen för vinnande af äktenskaplig lycka och sällhet är **förtroende** eller **det ömsesidiga förståndet makarne emellan.**

Öfver denna punkt yttrar en amerikansk författare: »Vi vilja här erinra om den gamla, bekanta satsen: 'Här skall skåpet stå!' Mannen säger, att *här* skall det stå, och hustrun vidhåller, att *der* skall det stå; ingen vill ge vika. Båda ha sina skäl, och skåpet får tills vidare stå på sin gamla plats. Senare, då frågan ånyo kommer på tal, säger hustrun, att hon tycker, det skåpet borde stå på en helt annan plats, än den, hon förut nämnt; detsamma var äfven mannens tanke, och så blir allt väl. Ingen har gifvit vika, men båda ha fått rätt. På samma sätt går det i andligt afseende; kärleken koncentreras.»

Misstroende, äfven i det minsta, är en giftig mask, hvilken så småningom äter af de starkaste kärleksband och fjärmar makarne från hvarandra. Der man släpper in detta odjur, der går det med kärleken som med Jonas kurbits: den vissnar ner och dör. Man kan svårligen se en smärtsammare syn, än då äkta makar, som skola ha allt tillsammans, dölja saker och ting för hvarandra, gå och smyga och kanske t. o. m. låsa en och annan dörr och låda för hvarandra. Icke kan väl kärlek och lycka trifvas hos sådana makar, som göra hvarandra till föremål för misstro och hemlighetsmakeri. Omöjligt! Vilja

makarne beständigt ega hvarandras förtroende och tillgifvenhet, då måste de i allt handla i enlighet med den satsen: »Allt mitt är ditt och ditt är mitt». Makarne äro ju kallade att följas åt genom lifvet, att tröstande och stödjande stå vid hvarandras sida. Men skola de så kunna göra, måste de i allt, i smått och stort, skänka hvarandra sitt odelade förtroende.

Förtroende är en magt, som lifvar modet och ökar kraften i lifvets strid. Misstänksamheten deremot försvagar. Låter man denne äktenskapsdjefvul vinna inträde, skall han jaga lyckan ur huset och förvandla makarnes hem till en splitets och ofridens boning. Dessutom äro misstroendets följder förskräckliga för dens *själslif*, som derför blifvit föremål. Läkarevetenskapen konstaterar, hurusom mången hustru, sedan hon länge burit på den kvalfulla bördan af sin mans misstroende, slutligen insvepts i *vansinnets* natt och hamnat inom dårhusets dystra murar. Och så har det händt äfven med mången man.

Må makarne derför skänka hvarandra all den uppmärksamhet och allt det förtroende, som är möjligt! »Förekommen hvarandra med hedersbevisningar!» förmanar aposteln. Och denna förmaning böra framför allt *männen* efterkomma. »Det är ett faktum», säger *Talmage*, »att många män äro mera uppmärksamma mot andras hustrur än mot sina egna. De kunna tillåta sin egen hustru, att bära upp en kollåda i andra våningen, men äro genast färdiga att springa tvärs öfver förmaksgolfvet för att upptaga en annan dams näsduk. Den uppmärksamhet de äro skyldiga sina egna hustrur bestå de på andra. De smila tillbakadraget, som ville de säga: 'Jag önskar, jag vore fri från den der; hvilken förbättring skulle ej ni kunna göra i min nuvarande ställning'. Så sändas buketter, tillfälliga möten uppgöras, och sent på

natten kommer mannen till sitt prosaiska hem, hvisslande och munter, förvånande sig öfver, att hans hustru är svartsjuk. Det finnes tusende män, hvilka, ehuru de ej äro direkt omoraliska, likväl behöfva göra bättring från sina vanor i detta stycke. Det är höjden af låghet hos en man, då han säger till sin hustru: »Jag går, hvart jag behagar, beundrar hvem jag vill och trotsar din kritik».

Tänk på, hvilket ansvar du iklädde dig, då du förde din maka från hennes föräldrahem. Du lofvade att bli för henne mer än fader, moder och alla de vänner, hon någonsin haft. Du lofvade att föra henne säkert genom lifvet, att skydda henne och göra henne lycklig. Under trolofningstiden tillbringade du hvarje afton i din fästmös' sällskap, efter bröllopet är du kanske ute hvarenda kväll. Hellre än att tillbringa aftonen i din hustrus sällskap, tillbringar du den »i glada vänners lag», på krogen, vid spelbordet, på klubben eller teatern, Då hade du för sed att fylla samtalet med utrop af beundran och beröm; nu tycker du det är dumt att prisa den, som dock borde bli allt mera tilldragande för dig allt eftersom åren svinna hän. Då var det endast artigheter och behagliga leenden; nu är du endast surmulen, tvär och butter; hvarken maka eller barn få ett vänligt ord eller en kärleksfull blick. Har du gifvit din hustru löfte om trohet, tillgifvenhet och vård, har du lofvat att älska henne i nöd och lust, i mot- och medgång, men icke håller dessa löften, så förtjenar du en rättegång emot dig, för att ha mottagit gods under falska föregifningar och att bli bötfäld för bedrägeri. Inser du, att du har felat, så råda vi dig, att strax erkänna ditt brott för Gud och din maka och bedja om förlåtelse.

Men det är icke blott mannen utan äfven hustrun, som i detta fall har sina förpligtelser. Det är hustruns

skyldighet att vara lika så tillgifven efter giftermålet, som hon var det förut. Orsaken till att så mången man upphört att älska sin hustru, är den, att hon slutat upp med att vara kärleksfull. Bland annat måste hon vara omsorgsfull i sin klädsel lika mycket nu som förr. »Den mest vederstyggliga syn är en oordentlig kvinna — en kvinna, som går i 'kippsko', aldrig kammar sitt hår förr än hon skall gå ut, och som ser ut som en 'fogelskrämma', tills någon kommer på besök. Att en man, som är gift med en sådan kvinna, stannar hemma så litet som möjligt, är ej att undra på. Det är underligare att han ej företager en grönlandsresa på tre år», säger *Talmage*. Vinnlägger hustrun sig ej om en vårdad klädsel i enlighet med sina tillgångar och söker göra sig tilldragande för sin man, bör hon ej anklaga honom, ifall han söker annat sällskap. — Må hvarje hustru minnas ordspråket: »I hus och klädsel vara ren mer pryder än en ädelsten».

Vidare borde en hustru aldrig »gnata» på sin man. Det är den största ovana, som gerna kan finnas hos en hustru. Den gör mannens lif så bittert som en surkart. Konung Salomos ord äro derpå ett kraftigt bevis. *Talmage* säger: »En dag var hans palats med dess stora rum, höga dörrar och praktfulla salar, allt för litet för honom, och då en kvinnas högljudda tunga förebrådde honom för hans försummelse, drog han sig tillbaka till vindsrummet, för att der söka skydd undan de högljudda bombarderingarna. Och när han derifrån såg en fattig man, som bodde i ett hörn på taket och ej hade andra möbler än en madrass och den öppna skyn till tak, afundades konungen denne man och säger: 'Bättre är att bo i ett hörn på taket, än ondsint hustru och gemensamt hus'. Och när en dag under den regniga årstiden vattnet rann

utför det kungliga palatsets tak och droppade ned i ämbar, som voro ditsatta, och han dagen igenom hörde detta dropp, dropp, dropp, hörde han å andra sidan en kvinna grälande öfver ett och annat, och dessa ord hördes i hans öra: dropp, dropp, dropp, och så fattade han sin penna och skref: 'Ett ständigt takdropp på en regnig dag och en trätgirig hustru kunna aktas lika»,

Följande som stått att läsa i en amerikansk tidning, är ock värdt att beakta: »En hustru borde aldrig tala till sin man om huru trefligt hon hade, när hon var ogift. Han kunde möjligen börja önska, att hon vore så än i dag. Ej heller borde hon jemföra sin man med andra män och finna honom underlägsen dem. Åtminstone borde hon aldrig låta honom eller någon annan menniska få en aning om, att hon möjligen inom sig gjort en dylik jemförelse. Ingenting smickrar en man mer än att höra sin hustru förklara honom för den präktigaste man i verlden».

En hustrus förmåga till godt eller ondt är oemotståndlig. En god hustru är för en man visdom, mod och kraft; en dålig deremot förvirring, svaghet och förtviflan. »Der en god hustru bor, finner man alltid ett hem. Hon kan ha himlen till tak och lysmasken till eldstad, men hem finnes det i alla fall». Och det är hennes uppgift att hålla hemmet snyggt och trefligt samt att vara »husets sol och prydnad». Och detta blir hon genom att vara huslig, ren, ordningsälskande, anständig, flitig, sparsam, stilla, saktmodig, vänlig, tjenstaktig och flärdlös. Och aldrig är den mannens ställning hopplös, som har en hustru, hvilken hos sig förenar dessa egenskaper. Det finnes ingen yttre lycka, som kan motverka bekymmerslöshet, utsväfning och slapphet. Ingen kan länge uthärda inflytandet af ett dåligt hem. Ehuru mannen kan vara stark, är hans hjerta icke af diamant. Han har nöje i

sitt arbete och i sina bemödanden att uppehålla sitt hem; men för att sjelf uppehållas, behöfver han lugn, frid och hvila för såväl själ som kropp. För att återställa hans af arbete och bekymmer störda sinneslugn och uttömda kroppskrafter, måste hemmet vara en fridens, glädjens och trefnadens boning. Der återvinner hans själ sin styrka, och derifrån utgår han för att med mod och kraft gripa tag i lifvets verksamhet och svårigheter. Men finner han ej någon hvila i hemmet, utan der mötes af dåligt humör, förtretligheter, slarf, oordning, svartsjuka och dysterhet eller blir anfallen af jemmer och tadel och får den ena sparlakanslexan efter den andra, så försvinner hoppet och han sjunker ned i förtviflan.

7. Ett annat vigtigt råd för vinnande af ett lyckligt äktenskap lyder så: **Makarne måste förehålla hvarandra sina fel samt af hjertat förlåta dem.**

Hela lifvet är en skola, i hvilken vi ha att lära oss tusen allvarliga ting, och äktenskapet är en afdelning af denna uppfostringsanstalt, der makarne måste lära sig *försaka, umbära* och *lida* samt att öfva *tålamod, fördragsamhet* och *sjelfbeherskning*. Ingen bör tänka, att kärleken inom ett äktenskap varder opröfvad, ty om så förhölle sig, skulle ju makarne icke ens få veta, om deras kärlek vore af det rätta slaget eller ej. Medan de unga endast äro förlofvade samt under första tiden af den äktenskapliga föreningen förhåller det sig vanligen så, att de anse hvarandra som fullkomliga, utan brister och fel. Men då bröllopsdagarne med dess glädje och fröjd äro till ända, träda lifvets verkligheter dem till mötes. De få nu göra bekantskap med flere eller färre obehagligheter; de få lära sig att de äro menniskor, icke änglar, behäftade med många ofullkomligheter.

Orsakerna till att dessa »kantigheter» komma i dagen, kunna ju vara många, såsom fattigdom, sjukdom, förluster och oräkneliga andra ting. Visst är emellertid att makarne nu hunnit den punkt, der det skall visa sig, om deras kärlek är sann eller falsk. Pröfningens ugn kan nog vara het; men om guldet är äkta, skall det ej lida någon skada, utan i stället bli allt renare och ädlare. »Äkta makar må gerna sammandrabba», säger någon, »det skadar ej, och kan näppeligen undvikas.» Naturligtvis är det mycket obehagligt att på antydda sätt lära känna hvarandra; dock skall ingen utaf dem förlora derpå, utan snarare vinna. Villigt medgifves också att det kan vara smärtsamt att anmärka felen hos den man älskar, och som man trodde vara nästan felfri. Men eger man den rätta kärleken, så söker man likväl att vänligt och mildt påpeka dem samt att »upprätta hvarandra med saktmodig ande». Ej heller vore den kärlek sann, som ej fördroge ett varningens ord, utan upptoge det med vrede och harm.

Å andra sidan är det icke mindre nödvändigt att makarne visa hvarandra *ömsesidig fördragsamhet*. Sedan man en gång anmärkt felen och dessa sålunda sårat, bör man ej ånyo tala om dem, ty detta är hårdt och orättvist. Det heter i skriften, att »kärleken skyler all öfverträdelse», och denna utsago böra makarne förverkliga mot hvarandra i deras bristfulla mellanhafvande, derest de önska att bibehålla sin äktenskapliga lycka och sällhet. *De måste af hjertat förlåta hvarandras fel.* Det går ej an att jemt och ständigt framhålla det, som man anser vara orätt i den andres lif och uppförande. Man kan äfven i detta fall gå för långt och förstöra den äktenskapliga lyckan. Det berättas om ett ålderstiget par, hvars gräl under många år varit grannskapets samtalsämne,

att helt plötsligt, till allas förvåning, oenigheten dem emellan upphörde. Nyfikenheten intog nu skvallrets och förtalets plats. Slutligen tog en af grannarne mod till sig och frågade den gamle mannen efter orsaken till denna ovanliga frid. Denne svarade: »Min gamla gumma och jag ha fått allting i rätt led, sedan vi fått mottaga ett par nya gäster i vårt hem». Dessa gäster voro *tålamod* och *fördragsamhet.*

För bevarande af den husliga friden, måste makarne också vara *uppoffrande.* Den ene maken måste för den andre uppoffra ej blott sin arbetskraft och bekvämlighet utan t. o. m. sig sjelf, sin vilja, sina egna kära tycken och meningar. Och segerrikast härvidlag är oftast den, som bäst förstår att *tiga,* som kan »gifva efter», beherska sig och »svälja ned förtreten». Mången gång kan det nog kännas påkostande för »kött och blod» att så der få »tiga och lida», trots det att man har rätten på *sin sida;* men detta är i alla fall enda sättet att »utjemna svårigheterna och afleda ovädret». »En tålig ande är bättre än en hög ande». Då *Zantippa,* Sokrates hustru, en hel dag hade grälat på honom, och på aftonen hälde ett ämbar vatten öfver honom, förtretad öfver att han ej svarade henne, anmärkte han helt saktmodigt: »Jag kunde väl tro, att regnet någon gång skulle komma, då åskan har gått hela dagen». Genom en sådan undfallenhet kan den felande mången gång fortare och säkrare föras till besinning och erkänsla af sitt fel, än genom ständiga motsägelser och hätska ordbyten, hvilka endast framkalla förbittring och göra det onda ännu värre.

8. Såsom den sista anvisningen till ett lyckligt äktenskap vilja vi framhålla, det makarne efter bästa förmåga **ständigt böra arbeta på hvarandras höjande och**

förbättring i intellektuelt, moraliskt och andligt afseende.

Det heter någonstädes att *»kärleken förbättrar»*, och detta är sant. Der makarne af hjertat älska hvarandra, der ega de också ett underbart inflytande öfver hvarandra. Sir *James Macintosh*, en af de mest bildade och elegantaste män, som någonsin lefvat, sade, under det han stod på höjden af ära och glans: »Min hustru har gjort mig till hvad jag är». Märlekens magt att omskapa och förbättra är underbar. Många mena att de misstagit sig i sitt äktenskap, då misstaget likväl är att söka i deras eget uppförande *efter* giftermålets ingående. En god och kärleksfull man skall alltid vara i stånd att förbättra en dålig hustru, äfvenså en god och kärleksfull hustru att förbättra en dålig man. Den grälsjuke, ondsinte, utsväfvande och oordentlige mannen eller kvinnan är i de flesta fall sjelf skulden till det elände och den osällhet, som molnhöljer den äktenskapliga himmelen, som sprider sorg i hemmet och dödar kärleken. Dock är det visst, att mången, som funnit sitt äktenskap vara ett misstag, och hvars lif i följd deraf är bittert och eländigt, genom en eller annan liten *eftergift* samt genom *tålamod* och *ömhet* skulle kunna göra sitt hem lyckligt och skönt och återupprätta den forna kärleken, som under flydda dagar spred sitt hänförande rosenskimmer öfver detsamma.

Se här ett exempel: Antag att din hustru står under dig i bildning. Nå väl, din egen skulle då framstå i en ännu klarare dager, om du, det oaktadt, läte henne förstå, att du anser henne vara den bästa bland tio tusen. Eller om å andra sidan din man just icke är den beundransvärdaste af alla, bör du dock låta honom förstå att du betraktar honom såsom den ypperste af *alla*. På detta sätt kunna makarne förbättra hvarandra, på samma gång

som kärleken derigenom underhålles och stärkes. Och när så allt kommer omkring, skall du till sist finna, att du ändock icke är så olyckligt gift, som du förestält dig. Eller om så skulle vara att din man eller hustru nedsjunkit till en lägre ståndpunkt än den, vid hvilken han eller hon befann sig vid början af edert äktenskap, månne då icke den fallne genom något litet tålamod och kärlek från din sida, som undgått olyckan, skulle kunna lyftas ur sitt fall och återföras till sin pligt? Och tänk sedan, huru ärofullt för en hustru att ha ryckt sin man ur förderfvets afgrund och räddat honom för himmelen! Och huru välsignelserikt för en man att till paradisets portar ha återfört den kvinna, som genom sin svaghet blifvit förd på villovägar!
